

14.9.2020

Eduskunta

Lakivaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä 102/2020 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin käräjäoikeuden lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2018/1805) soveltamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Helsingin käräjäoikeus lausuu asiassa seuraavaa:

Jäädyttämispäätöksen ja -todistuksen antaminen

Esityksen 5 §:ssä esitetään asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a-alakohdassa tarkoitetuksi päätöksen antavaksi viranomaiseksi jäädyttämispäätöksen tehnyttä syyttäjää tai tuomioistuinta. Esitys on tältä osin perusteltu ja vastaa nykyisin voimassa olevan jäädyttämispuitepäätöksen 2003/577/YOS täytäntöönpanolain (jäädyttämislaki) 19 §:ää. Esitetty toimivallan jako noudattaa myös Euroopan unionissa vallalla olevaa suuntausta saattaa oikeudellinen yhteistyö unionin piirissä tapahtuvaksi oikeusviranomaisten eli syyttäjien ja tuomioistuinten välillä. Tarvetta asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a-alakohdan kohdassa ii tarkoitetun vahvistamisen menettelyn käyttöönotolle ei ole.

Asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a-alakohta ei rajaa toimivaltaa oikeusviranomaisille. Toimivallan säilyttäminen oikeusviranomaisilla on kuitenkin peruteltua käytännön syistä. Syytäjällä on edelleen pakkokeinolain säännösten nojalla mahdollisuus antaa jäädyttämispäätös eli väliaikainen päätös vakuustakavarikosta tai päätös takavarikosta sekä laatia siinä yhteydessä asetuksessa tarkoitettu jäädyttämistodistus. Kun täytäntöönpaneva jäsenvaltio olisi tunnustanut ja tehnyt täytäntöönpanoa koskevan päätöksen asetuksen 9 artiklan mukaisesti sekä ilmoittanut asiasta syyttäjälle Suomeen, syyttäjä saattaisi vaatimuksen vakuustakavarikosta ehdotetun pakkokeinolain 6 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisesti käräjäoikeuden käsiteltäväksi viikon kuluessa jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tiedon saatuaan. Menettely edellä kuvatussa järjestyksessä on tarkoituksenmukaista erityisesti esitutinnan ollessa kesken, koska tuomioistuimissa sovellettava laki oikeudenkäynnin julkisuudesta eroaa laajan asianosaisjulkisuuden osalta

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi

14.9.2020

sisällöltään esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien soveltamasta laista viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Voimassa olevan jäädyttämislain aikana varsin usein tilanne on kuitenkin ollut se, että tutkinnanjohtaja on pannut vakuustakavarikkoa koskevan vaatimuksen vireille käräjäoikeudessa, mikä tarkoittaa vaatimuksen tiedoksiantoa asianosaisjulkisuutta koskevan OikJukL 12 §:n 1 momentin nojalla epäillylle jo tutkinnan varhaisessa vaiheessa. Asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a-alankohdan sanamuoto tarkoittaa sitä, että syyttäjä ei enää tämän kaltaisessa vaiheessa tuomioistuimen annettua jäädyttämispäätöksen voi olla jäädyttämistodistuksen antaja. Tuomioistuimelle osoitettu vaatimus jäädyttämistodistuksen toimittamisesta aikaisemmin annettun vakuustakavarikkopäätöksen jälkeen on niin ikään vakiintuneen OikJukL 12 §:n tulkinnan mukaan asianosaisjulkinen myös käsittelyn suhteen samalla tavalla kuin vakuustakavarikkoasian käsittely. Toisaalta on olemassa päätöksiä, joissa vaatimus jäädyttämistodistuksen antamiseksi on käsitelty aikaisemman turvaamistoimipäätöksen täydennyksenä ja näin ollen ilman pakkokeinolain 6 luvun mukaista käsittelyä. Esityksen perustelut kaipaavat täydennystä sekä sanotun tilanteen osalta että siltä osin kuin niissä ei ole arvioitu julkisuuden merkitystä määriteltäessä toimivaltaisia viranomaisia tai perusteita eri vaihtoehtojen välillä. Lisäksi käräjäoikeus toteaa, että esitetty malli toimivaltaisesta viranomaisesta säästää resursseja ja aikaa siltä osin, että se vähentää tarvetta saman asian useammalle käsittelylle käräjäoikeudessa.

Esityksen 10 §:n 1 ja 2 momenteissa esitetty muutoksenhaun keskitys voimassa olevan lain mukaisesti Helsingin käräjäoikeuteen on asiamäärät sekä asiantuntemuksen kehittämistarpeet huomioon ottaen perusteltua. Ehdotettu 3 momentti koskee muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen. Asetuksen 9 artikla asettaa asioiden käsittelylle vaatimukset ”viivytyksettä ja yhtä ripeästi ja ensisijaisesti kuin kansallisessa tapauksessa sen jälkeen, kun täytäntöönpanoviranomainen on saanut jäädyttämistodistuksen”. Sanotut määräajat sitovat jokaista asiaa käsittelevää viranomaista ja tuomioistuinta, näin myös hovioikeutta. Perusteluja olisi syytä tarkentaa tältä osin, sillä nykyisin viive käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuden ratkaisuun on huomattavan pitkä kansainvälisen yhteistyön instrumentteja koskevissa asioissa.

Käräjäoikeus pitää selkeyden näkökulmasta tärkeänä, että laissa säädetään tutkimisvallan rajoista esityksen 11 §:ssä todetuin tavoin.

Menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpano ja vakuustakavarikosta päättäminen omasta aloitteesta täytäntöönpanon turvaamiseksi Suomessa

Ehdotuksen mukaan täytäntöönpanoviranomainen olisi asetuksen 2 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa syyttäjä. Esitys on tältä osin kannatettava.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi

14.9.2020

Hallituksen esityksessä ehdotetaan asetusta täydentävään lainsäädäntöön 17 §:ää, jossa säädettäisiin vakuustakavarikosta päättämisestä omasta aloitteesta menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Sanotun pykäläehdotuksen mukaan toimivaltainen syyttäjä voi omasta aloitteestaan tehdä tuomioistuimelle vaatimuksen omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi siinä tarkemmin kuvatuin edellytyksin. Tältä osin asetuksen 18 artiklan 5 kohta ei ole velvoittava. Kansallinen lainsäädäntömme ei myöskään tunne jäädyttämistä keinona lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen turvata tuomitun korvausvelvollisuuden tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpano. Esityksen perusteluista ei käy ilmi, mikä on se todellinen tarve tämän kaltaisen turvaamistoimen säätämiseksi. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan Oikeusrekisterikeskuksen toimivaltuudet tällä hetkellä riittävät täyttämään turvaamistarpeen, kun toisesta jäsenvaltiosta tulee menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös Suomeen täytäntöön pantavaksi. Edellä mainittujen syiden vuoksi perustelut kaipaavat täydennystä sen arvioimiseksi, onko olemassa todellista tarvetta 17 §:n kaltaisen toimivallan säätämiseksi. Itse säännöksen ja siinä esitetyn pakkokeinolain 6 luvun mukaisen menettelyn osalta käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa.

Lausunnon on laatinut käräjätuomari Anu Juho.

Laamanni Tuomas Nurmi

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi